

Milosav Milosavljević*

*Univerzitet u Beogradu – Fakultet političkih nauka
redovni profesor u penziji*

Prilog istoriji obrazovanja socijalnih radnika na Univerzitetu u Beogradu – Fakultetu političkih nauka

Apstrakt

Obuke volontera za rad sa siromašnim i drugim ugroženim pojedincima i porodicama od strane građanskih dobrotvornih i filantropskih organizacija predstavljaju klice budućeg obrazovanja socijalnih radnika. Institucionalno-pravno obrazovanje socijalnih radnika u Srbiji počelo je 1957. godine formiranjem Više škole za socijalne radnike. U okviru reforme visokog školstva 1992. godine Viša škola je ukinuta.

Univerzitetsko obrazovanje socijalnih radnika počinje 1974. godine formiranjem Smera za socijalnu politiku i socijalni rad na Univerzitetu u Beogradu – Fakultetu političkih nauka (UB–FPN). Prva generacija profesora Smera, potpomognuta profesorima sa drugih smerova i katedri postavila je, individualno i zajednički, temelje sistema i razvoja obrazovanja socijalnih radnika na UB–FPN.

Druga generacija profesora Smera bila je dostojan sledbenik njegovih pionira. Ona je „otvorila” Smer prema opštoj i stručnoj javnosti putem naučnih istraživanja, akcionih projekata, seminara i publicistike o socijalnoj politici i socijalnom radu. Ona se može smatrati „reformatorskom”, jer je učestvovala u brojnim promenama organizacije, delatnosti i studijskog programa.

Politika podmlađivanja nastavnog kadra je garancija daljeg razvoja obrazovanja socijalnih radnika.

Ključne reči:

socijalna politika, socijalna zaštita, socijalni rad, socijalni razvoj, socijalno planiranje

* milosav.milosavljevic@gmail.com

PREDISTORIJA

Ove godine se navršava sto dvadeset tri godine od prvih kurseva za socijalne radnike u Njujorku i Amsterdamu.

U Srbiji su između dva svetska rata postojale brojne građanske dobrovoljne i dobrotvorne organizacije i udruženja. Pored ostalih, Kolo srpskih sestara, Društvo Crvenog krsta Srbije, društva za zaštitu dece bez roditelja i žrtava rata, invalidske organizacije veterana i dr. Uz brojne aktivnosti na opismenjavanju naroda, dobrotvornih akcija i pomoći siromašnim i ugroženim pojedincima i porodicama, ove organizacije su organizovale razne kurseve i obuke volontera za delotvorne socijalne aktivnosti. Ove obuke se mogu, u izvesnom smislu, shvatiti kao klice potonjih osposobljavanja socijalnih radnika.

Istaknuti volonteri i stručnjaci iz Srbije su učestvovali na Prvom međunarodnom kongresu socijalnih radnika 1928. godine u Parizu.

Formiranjem Jugoslovenskog odbora za socijalni rad, i održavanjem Prve jugoslovenske konferencije za socijalni rad maja 1960. godine, stvorena je organizaciona osnova i idejni okvir razvoja socijalnog rada, uključujući i obrazovanje socijalnih radnika. Zatim je grupa odabranih socijalnih radnika upućena na studijski boravak u SAD i Kanadu. Na Drugoj jugoslovenskoj konferenciji, održanoj 1965. godine, zaključeno je, pored ostalog, da centri za socijalni rad treba da postanu samostalne stručne ustanove za socijalnu zaštitu u okviru opština. Konstatovano je, takođe, da razvoj socijalne zaštite zaostaje za drugim delatnostima i da je neophodno širiti područja socijalnog rada na privredu, obrazovanje, zdravstvo i srodne oblasti. Odbor je jednom mesečno objavljivao časopis „Socijalna politika” sa mnoštvom zanimljivih priloga iz teorije i praxe socijalnog rada.

Pored Jugoslovenskog odbora za socijalni rad, posebne uloge u zanimanju i razvoju obrazovanja socijalnih radnika imalo je i Društvo socijalnih radnika Srbije.

POČETAK OBRAZOVANJA SOCIJALNIH RADNIKA

Obrazovanje socijalnih radnika u Srbiji, tačnije u Beogradu, počinje 1958. godine, kada je krenula sa radom Viša škola za socijalne radnike. Odluka o formiranju ove institucije doneta je juna 1957. godine. Iste godine u Republičkom zavodu za socijalna pitanja organizovana je stručna obuka za rad u socijalnoj zaštiti. Republički zavod je, inače, 1977. godine prerastao u Institut za socijalnu politiku, sa značajno novim ulogama u socijalnoj politici i socijalnoj zaštiti.

Pre formiranja Više škole već su postojali centri za socijalni rad i opštinske službe za socijalnu zaštitu. Podsećanja radi, treba pomenuti da je prvi centar za socijalni rad osnovan u opštini Palilula u Beogradu 1956. godine. Širenje

mreže centara za socijalni rad i opštinskih službi zahtevalo je zapošljavanje profesionalnih kadrova, a pre svega socijalnih radnika.

Viša škola za socijalne radnike, kao samostalna visokoobrazovna institucija, počela je sa radom 1958. godine. Ova ustanova bila je organizovana i respektabilna. Svi profesori bili su doktori nauka, a sve nastavne discipline bile su „pokrivene” odgovarajućim udžbenicima. Posebna pažnja poklanjana je vanrednim studentima, koji su u to vreme morali biti zaposleni. Pored stalno zaposlenih na Višoj školi, predavali su i neki cenjeni profesori Pravnog i Filozofskog fakulteta.

Istine radi, treba reći da su socijalnim radnicima sa višim obrazovanjem nedostajala nova profesionalna znanja u uslovima sve složenijih socijalnih problema i promene socijalne situacije, ali ih je krasio veliki entuzijazam.

FORMIRANJE SMERA ZA SOCIJALNI RAD I SOCIJALNU POLITIKU NA UNIVERZITETU U BEOGRADU – FAKULTETU POLITIČKIH NAUKA

Trebalo je da prođe petnaest godina da se ideja i potreba za fakultetskim obrazovanjem socijalnih radnika pretvore u praksu, osnivanjem Smera za studije socijalnog rada. Odluka o tome doneta je na sednici Nastavnog veća Univerziteta u Beogradu – Fakulteta političkih nauka (UB–FPN), koja je održana 06.11.1972. godine. Pre toga je Matična komisija, sastavljena od poznatih eksperata, a na osnovu uvida u razvijene sisteme obrazovanja socijalnih radnika, sačinila i Nastavnom veću podnela odgovarajući izveštaj.

Idejnu osnovu formiranja Smera predstavlja Rezolucija o socijalnoj zaštiti Savezne skupštine iz 1970. godine. U ovoj Rezoluciji je donet niz predloga i zaključaka o budućem unapređenju i razvoju socijalne zaštite. Istaknuto mesto dobio je predlog i zaključak o uvođenju fakultetskog obrazovanja socijalnih radnika. Treba pomenuti da su u pisanju Rezolucije učestvovali i neki od profesora UB–FPN.

Smer za socijalni rad i socijalnu politiku (nadalje Smer) sa četvorogodišnjim studijama osnovan je školske 1973/74. godine. Kao i drugi smerovi, prve dve godine je imao predmete koji su bili opšti za sve studente UB–FPN. Opredeljenje za smer je bilo na trećoj godini studija tako da su smerski predmeti (njih ukupno 22) bili zastupljeni u III i IV godini studija. Pored toga, na III godini studija bila je obavezna letnja praksa u ustanovama socijalne zaštite, koja je trajala 30 dana.

Na predlog Katedre kod prve reforme školske 1974/75. godine uvedeno je kontinuirano četvorogodišnje obrazovanje, uz mogućnost da diplomirani studenti Više škole za socijalne radnike nastave studije na III godini Smera, uz polaganje diferencijalnih ispita.

Dvojnost višeg i fakultetskog obrazovanja stvarala je određene nesporazume i povremene sukobe, jer nisu bile razgraničene uloge ova dva profila kadrova. Ovaj paralelizam trajao je sve do ukidanja Više škole za socijalne radnike i eliminacije mogućnosti upisa po pomenutom režimu 1992. godine.

PIONIRI SMERA

Prva generacija profesora formirala je osnove razvoja i stabilnosti fakultetskog obrazovanja socijalnih radnika. Oni su jedinstveno i kolektivno definisali nastavni plan i program, metode i sadržaje fakultetskog obrazovanja socijalnih radnika, koristeći sopstvena i iskustva razvijenijih studija socijalnog rada. Ovi profesori su odredili zadatke, funkcionisanje i mesto novog Smera u ukupnoj strukturi UB–FPN. Oni se, stoga, mogu smatrati pionirima Smera za socijalnu politiku i socijalni rad (kasnije Odeljenja) i fakultetskog obrazovanja socijalnih radnika u našoj zemlji i zaluju poštovanje i počast svih prošlih i budućih studenata socijalnog rada.

Iz ovih razloga pomenućemo ukratko svakog od njih:

Prof. dr Edita Vajs je bila jedina dama među pionirima Smera. Bila je erudita i poliglota u potpunosti posvećena intelektualnom radu. Imala je široke vidike i interesovanja za naučna i društvena pitanja.

Prof. dr Edita Vajs se kao saradnica i naučna savetnica Instituta za međunarodnu politiku i privredu posebno bavila različitim društvenim sistemima i međunarodnom socijalnom politikom. Na UB–FPN je predavala dva predmeta: Doktrine i uporedni sistemi socijalne politike, koji je kasnije dobio naziv Savremeni sistemi socijalne politike, i drugi predmet Međunarodna socijalna politika. Bila je prvi rukovodilac poslediplomskih magistarskih studija pod nazivom Socijalni razvoj i socijalna politika.

Pored brojnih tekstova iz ovih oblasti, objavila je i dvotomno delo *Međunarodna politika*. Knjigu *Društveni standard u svetu i kod nas: koncepcije i tendencije razvoja*, u izdanju Instituta za međunarodnu politiku i privredu u Beogradu, objavila je 1968. godine.

Prof. dr Vajs je bila učesnica mnogih međunarodnih kongresa, konferencija, istraživanja i seminara. Pored ostalog, bila je članica Komiteta predstavnika Međunarodnog saveta za socijalno blagostanje za evropski region. Posebno je bila angažovana u pripremi Deklaracije o socijalnom napretku i razvoju. Bila je nacionalni korespondent za regionalnu problematiku pri Institutu Ujedinjenih nacija (UN) za istraživanje socijalnog razvoja u Ženevi. Ideje, inicijative i predlozi prof. dr Edite Vajs bile su prihvaćene u komisijama UN, što je bilo i ostalo od izuzetnog značaja za našu zemlju i našu nauku.

Prof. dr Dušan Lakićević je najzaslužniji za formiranje Smera, njegovu stabilizaciju, prihvatanje i utemeljenje fakultetskih studija socijalnog rada na UB–FPN.

Profesor Lakićević je diplomirao i doktorirao na temu: *Socijalni rad i socijalna funkcija preduzeća* na Pravnom fakultetu u Beogradu. Za redovnog profesora UB–FPN izabran je 1979.

Kao profesor i direktor Više škole za socijalne radnike i direktor Instituta za socijalnu politiku, najbolje je uočio raskorak između sadržaja i nivoa obrazovanja socijalnih radnika i njihovih složenih i raznovrsnih uloga u nepovoljnoj socijalnoj situaciji i rastućim socijalnim problemima, pa nije slučajno što je bio posebno motivisan za prevazilaženje ovog nesklada.

Predavao je na UB–FPN predmete Socijalna zaštita, Socijalna politika i Socijalno osiguranje. Objavio je 1978. godine udžbenik *Socijalna politika* u izdanju Savremene administracije, Beograd, koji je doživeo više izdanja i korišćen i na drugima fakultetima. Ovaj udžbenik danas predstavlja svojevrsnu istoriju socijalne politike i socijalnog rada u Srbiji i bivšoj Jugoslaviji. Treba pomenuti da se on još uvek koristi u nastavi. Pored delova o istoriji socijalne politike između dva svetska i posle II svetskog rata, knjiga sadrži i detaljne analize i prikaze različitih oblasti socijalne politike sve do devedesetih godina XX veka.

Prof. dr Lakićević je bio rukovodilac ili član mnogih odbora, komisija i radnih grupa za izmene socijalnog zakonodavstva, naročito socijalne zaštite. Malo je poznato da je prof. dr Lakićević bio prvi predsednik Društva socijalnih radnika Srbije i član Jugoslovenskog odbora za socijalni rad. Dobitnik je brojnih međunarodnih odlikovanja i nagrada, među kojima je Republička nagrada za životno delo za izuzetan doprinos razvoju teorije i prakse socijalne politike.

Lakićević je objavio oko četrdeset radova od kojih izdvajamo:

- Dušan Lakićević, *Socijalna politika*, Savremena administracija, Beograd, 1991.
- Dušan Lakićević, *Misao i praksa socijalne politike Jugoslavije između dva svetska rata*, Institut za socijalnu politiku, Beograd, 1976.
- Dušan Lakićević, „Socijalni problemi i sistem socijalne zaštite u SR Srbiji”, *Socijalna politika*, br. 7–8, 1963.
- Dušan Lakićević, „Socijalni radnik – nova profesija u našem društvu”, *Zbornik radova Više škole za socijalne radnike u Beogradu*, 1967.
- Dušan Lakićević, „Solidarnost – primarno načelo socijalne zaštite”, *Socijalna politika i socijalni rad*, Beograd, br. 5, 1978.
- Dušan Lakićević, *Centar za socijalni rad u uslovima samoupravno organizovane socijalne zaštite*, Institut za socijalnu politiku, Beograd, 1978.

Učestvovao je na mnogim naučnim i stručnim skupovima, konferencijama, kongresima socijalnih radnika, savetovanjima širom bivše Jugoslavije. Održao je više besplatnih predavanja po pozivu lokalnih zajednica, društva socijalnih radnika i drugih stručnih i humanitarnih organizacija iz oblasti socijalne

politike. Predavao je Socijalnu politiku na osnovnim studijama na Fakultetu za sociologiju, političke nauke i novinarstvo Univerziteta u Ljubljani.

Prof. dr Berislav Šefer je, pored odgovornih državnih i političkih funkcija, predano radio na Smeru. Kao vrstan ekonomista on je najbolje poznao značaj socijalne politike za ukupan društveni i socijalni razvoj. Stoga je naslov predmeta koji je predavao bio: *Socijalna politika i socijalni razvoj*. On je inače bio prvi šef katedre za socijalni rad i socijalnu politiku.

Profesor Šefer je objavio mnoge naučne radove koje je koristio i u nastavi. Navodimo neke od njih:

- Berislav Šefer, *Životni standard u Jugoslaviji*, Kultura Beograd, 1959.
- Berislav Šefer, *Socijalna politika i životni standard*, Nakladnik, Zagreb, 1964.
- Berislav Šefer, *Socijalni razvoj u samoupravnom društvu*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 1971.
- Berislav Šefer, *Socijalna politika i socijalna strategija*, BIGZ, Beograd, 1974.
- Berislav Šefer, *Socijalna politika u samoupravnom socijalističkom društvu*, Informator, Zagreb, 1981.
- Berislav Šefer, *Socijalno stanje, socijalni razvoj i socijalna politika na selu*, Informator, Zagreb, 1989.
- Berislav Šefer, „Reforma socijalne politike”, *Socijalna politika*, br. 1–2, 1991.
- Berislav Šefer, *Socijalna politika i tržišno privređivanje*, Institut za socijalnu politiku, Beograd, 1991.
- Berislav Šefer, *Socijalno stanje, socijalna politika i tranzicija u tržišnu privredu*, Zbornik Fakulteta političkih nauka, Beograd, 1994.

Bio je potpredsednik Saveznog Izvršnog Veća. Takođe je bio i predsednik Jugoslovenske konferencije za socijalne delatnosti. Uvažavanje njegovih naučnih i drugih profesionalnih kapaciteta dovelo je do izbora za predsednika Međunarodnog saveta za socijalno obezbeđenje za region Evrope, a time i člana rukovodećeg odbora ove značajne međunarodne organizacije.

Prof. dr Iv-Rastimir Nedeljković je bio čovek posebnog temperamenta sa različitim i stalno novim interesovanjima i izazovima. On je bio erudita i poliglota, pored dva maternja jezika (srpski po ocu i francuski po majci), govorio je i druge strane jezike.

Prof. dr Nedeljković je doktorirao na Univerzitetu u Beogradu – Pravnom fakultetu 1965. godine na temu: *Stupanje u samostalan život i društveno prilagođavanje štitenika dečijih domova*.

Teorije socijalnog rada su bile nastavna i naučna disciplina prof. dr Nedeljkovića. Profesor je zasnovao na UB–FPN i nastavno-naučnu disciplinu:

Socijalni rad u zajednici. Bio je šef Katedre za socijalni rad i socijalnu politiku i prodekan za studije prvog stepena na UB–FPN.

Objavio brojne knjige, članke i rasprave. Ovde izdvajamo knjige:

- Iv-Rastimir Nedeljković, *Iz doma u život – stupanje u samostalan život i društveno prilagođavanje štićenika dečijih domova*, Institut za socijalnu politiku i izdavačka kuća Rad, Beograd, 1973.
- Iv-Rastimir Nedeljković, *Socijalni rad (prilog studijama naučnih osnova)*, Zavod za proučavanje socijalnih problema Grada Beograda, Beograd, 1982.

Objavio je i neobičan udžbenik: *Socijalni rad (prilog raspravi o teorijskoj osnovi)*. Umesto dociranja ove teme, on je kritički analizirao i prikazivao osnove tada aktuelnih teorija socijalnog rada. Udžbenik je na marginama sadržao pitanja za čije odgovore su studenti morali da konsultuju širu literaturu.

Prof. Nedeljković je više doprineo afirmaciji socijalnog rada od mnogih socijalnih radnika. Bio je među osnivačima Gerontološkog društva Srbije i Udruženja gerontologa Jugoslavije, dajući poseban doprinos razvoju socijalne gerontologije. Kao uvaženi stručnjak bio je veoma angažovan i na međunarodnom planu. Po penzionisanju je bio saradnik Evropskog centra za mir i razvoj.

Prof. dr Marko Mladenović predavao je na Univerzitetu u Beogradu na Smeru za socijalni rad i socijalnu politiku Fakulteta političkih nauka i na Pravnom fakultetu predmete: Sociologija porodice sa porodičnim pravom i Socijalna zaštita dece i porodice, za koje je napisao odgovarajuće udžbenike.

Profesorova knjiga *Porodica i društvo* aktuelna je i danas. Analizama i opisima tipova porodica, promenama i krizom porodice, politikom društva prema porodici i deci, idejama o podršci i zaštiti porodice. Insistirao je posebno na osmišljenoj i aktivnoj populacionoj politici.

Prof. dr Mladenović je učestvovao u mnogim izradama i izmenama porodičnog zakonodavstva.

Poznato je takođe, da je bio i književnik i da je objavio više romana i zbirki pesama.

Prof. dr Dušan Petrović je posle fakulteta specijalizirao psihijatriju. Bio je jedan od osnivača Zavoda za mentalno zdravlje, prve psihijatrijske ustanove koja je uvela svetske trendove u psihijatriji. Do osnivanja ovog Zavoda, koji kasnije dobija naziv Institut za mentalno zdravlje, u ovom delu Evrope nije bilo psihijatrijskih ustanova sa socijalno-psihijatrijskom orijentacijom.

Prof. dr Petrović je bio direktor Instituta za mentalno zdravlje, šef Katedre za Socijalni rad i socijalnu politiku UB–FPN, predsednik Saveta UB–FPN, inicijator i rukovodilac specijalističkih studija *Socijalna rehabilitacija i socioterapija*. Predavao je *Metodiku grupnog rada (Socijalni rad sa grupom)*. On je u nastavu uneo novinu izvođenja vežbi i prakse u Institutu za Mentalno zdravlje gde su

studenti sticali znanja o radu sa pacijentima i njihovim porodicama, kao i o interdisciplinarnom i timskom radu.

Zajedno sa prof. dr Tomislavom Sedmakom objavio je 1997. godine udžbenik *Metode grupnog socijalnog rada*, u izdanju Naučno-istraživačkog centra za socijalni rad i socijalnu politiku UB–FPN. Zajedno sa profesorima, Ćorićem i Sedmakom publikovao je udžbenik *Grupni socijalni rad* u izdanju Fakulteta političkih nauka u Banja Luci, Bosna i Hercegovina.

Objavio je preko 200 naučnih i stručnih radova u domaćim i stranim časopisima. Napisao je monografiju *Depresije u starosti*.

Bio je inicijator i organizator prvog skupa nastavnog osoblja, *Susreta socijalnih radnika*, koji je okupljao socijalne radnike koji su diplomirali na Smeru socijalnog rada i socijalne politike UB–FPN, što je kasnije postala tradicija.

Prof. dr Novica Mitić je kao iskusan ekonomista i bankarski ekspert uočio značaj društvenog i socijalnog planiranja i zasnovao naučno-nastavnu disciplinu Socijalno planiranje. U to vreme je još postojala zakonska obaveza donošenja godišnjih, srednjoročnih i dugoročnih planova na svim nivoima od republike i opština, do preduzeća i javnih ustanova.

Prof. dr Vojin Matić studirao je medicinu u Beču, a diplomirao na Univerzitetu u Beogradu – Medicinskom fakultetu. Specijalizirao je psihijatriju. Govorio je sedam jezika. Bio je psihoanalitičar i dečji terapeut. Tokom prakse usredsredio se na socijalnu psihijatriju i u prvom Savetovalištu za mlade angažovao je i socijalne radnike. Za redovnog profesora izabran je 1976.

Uz bogatu terapeutsku praksu predavao je na Univerzitetu u Beogradu: Psihijatriju na Medicinskom fakultetu, Mentalnu higijena sa osnovama psihološkog savetovanja na Grupi za psihologiju Filozofskog fakulteta, i Mentalnu higijenu i Socijalni rad sa pojedincem na Smeru za socijalnu politiku i socijalni rad Fakulteta političkih nauka. Predavao je i Dečju psihijatriju na Višoj pedagoškoj školi za nastavnike defektologije u Beogradu; Univerziteta u Beogradu.

Dobitnik je Nagrade Društva psihologa Srbije „Žiža Vasić“.

Prof. dr Velizar Najman predavao je Socijalnu patologiju, koju je nazivao „sociologijom naopakog“.

Profesorima prve generacije Smera pomagalo je troje asistenata: Ubavka Dečermić-Jovanović (asistent prof. dr Šefera), Ivan Vidanović (asistent prof. dr Matića) i Slobodan Jakšić (asistent prof. dr Mladenovića).

Pored profesora zaposlenih na Smeru, nastavu na zajedničkim predmetima izvodili su i profesori drugih smerova UB–FPN, naročito Politikološkog smeru i Katedre za filozofiju i sociologiju. Navođenje njihovih imena zahtevalo bi veći prostor uz rizik da se neko od njih ne pomene. Zato im dajem posebnu zahvalnost i uvažavanje u ime svih studenata kojima su prenosili svoja znanja, uključujući lektorke i lektora stranih jezika.

NOVE GENERACIJE – NOVI IZAZOVI

Po prirodi stvari, pionirima Smera za socijalni rad i socijalnu politiku pridružile su se nove generacije nastavnog kadra sa različitim zvanjima – dostojni sledbenici duha i odgovornosti za razvoj različitih nivoa fakultetskog obrazovanja socijalnih radnika.

Druga, uslovno rečeno, generacija profesora i drugih saradnika, iako različitog starosnog doba, značajno je unapredila sve aspekte organizacije i delovanja Smera. Oni su Smer i njegove aktivnosti otvorili prema društvenoj i stručnoj javnosti naučnim i akcionim istraživanjima seminarima, konferencijama, godišnjim skupovima, publicističkom delatnošću itd. Nemoguće je navesti sve druge brojne aktivnosti u ovako kratkom tekstu, zbog čega pominjemo samo neke od projekata u kojima su učestvovali: Socijalna integracija dece iz dečjih domova u Beogradu i Nišu; Socijalna integracija imigranata u regionu Mediterana (2005–2008). Važno je znati da su u nekim od ovih projekata učestvovali i studenti završnih godina studija. Oni su sa profesorima Smera formirali humanitarnu dobrovoljnu organizaciju „Sačuvajmo decu“.

Predstavnici Smera, profesori dr Milosavljević, dr Vidanović i dr Brkić učestvovali su u petogodišnjem projektu Stvaranje regionalne mreže za razvoj i unapređenje obrazovanja socijalnih radnika (2000-2005). Projekt je finansirala švedska humanitarna organizacija SIDA, a rukovodio Sven Hesle, profesor Univerziteta u Stokholmu. Predstavnike u Mreži imali su i svi univerziteti sa prostora bivše Jugoslavije koji su obrazovali socijalne radnike, kao i Univerziteti u Berlinu i Geteborgu. Za vreme trajanja projekta održano je dvanaest konferencija ili seminara na teme razvoja i unapređenja obrazovanja socijalnih radnika. Rezultati ovog složenog i korisnog projekta objavljeni su 2005. godine u publikaciji *Održivi razvoj i socijalni rad*, u izdanju Filozofskog fakulteta u Banja Luci (verzija na srpskom), i Univerziteta u Stokholmu (verzija na engleskom).

Kao praktični rezultat ovog projekta formiran je Odsek za socijalni rad na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Banjaluci. Usled nedostatka stručnih kadrova pomenuti profesori Smera, kao profesori sa Fakulteta za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Pravnog fakulteta i Instituta za mentalno zdravlje izvodili su nastavu iz stručnih predmeta.

Tri petogodišnja projekta, u čijoj realizaciji su učestvovali gotovo svi mladi saradnici, asistenti i profesori Smera, finansiralo je Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije. Radi se o sledećim projektima: Tokovi ekonomsko-socijalnog preobražaja Jugoslavije u periodu tranzicije (2000–2005); Socijalna politika u procesu evropskih integracija (2006–2010), i Politički identitet Srbije u globalnom i regionalnom kontekstu (2011–2015)

Ova uslovno nazvana druga i sledeće generacije profesora i saradnika Smera (od 2006/07 Odeljenje) učestvovala su u mnogim promenama i unapređenju njegovog rada. Moglo bi se kolokvijalno reći da su to generacije „reformatori“ Odeljenja i Fakulteta u celini. No, to je tema za sebe.

Osvrnućemo se na profesore tzv. druge generacije, koji više nisu u radnom odnosu na UB–FPN, po azbučnom redu, u znak podsećanja bivših i upoznavanja sa istorijom budućih studenata.

Prof. dr Ivan Vidanović bio je psiholog po osnovnoj struci. Doktorirao na UB–FPN na temu: *Prevenција maloletničke delinkvencije u sistemu sveobuhvatne zaštite dece i omladine* 1985. godine.

Na osnovnim i magistarskim studijama predavao je Socijalni rad sa pojedincem i porodicom, a po podeli ovog predmeta, Socijalni rad sa pojedincem, uz odgovarajući udžbenik.

Prof. dr Vidanović je inicirao, vodio i realizovao brojna istraživanja, akcione projekte, seminare i druge oblike obuke. Doprineo je značajno afirmaciji socijalnih radnika i razvoju socijalnog rada. Bio je aktivista Crvenog krsta od studentskih dana i bio je predsednik Socijalno-humanitarnog udruženja „Sačuvajmo decu”.

Posebne zasluge ima za publicističku delatnost u ovoj oblasti. Objavio je, pored ostalog:

- Ivan Vidanović, *Pojedinac i porodica*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 1996.
- Ivan Vidanović, *U susret životu*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 1996.

Uz ostalo, obezbedio je prevod i objavljivanje udžbenika Davida Howea *Uvod u teorije socijalnog rada*. Zajedno sa Vojinom Vidanović je preveo i redigovao *Enciklopediju socijalnog rada*.

Prof. dr Drenka Vuković je bila asistentkinja prof. Dušana Lakićevića na predmetu Socijalna politika. Među prvima je 1985. godine doktorirala na temu iz socijalne politike: *Osiguranje za slučaj nezaposlenosti*. Posle toga birana je u sva nastavnička zvanja. Prof. dr Vuković je rukovodila odeljenjem u dva navrata. Govorila je nemački i saradivala sa Univerzitetom Alice Salomon iz Berlina.

Prof. dr Vuković je predavala na osnovnim akademskim studijama predmete Socijalno obezbeđenje (naziv je kasnije promenjen u Sistemi socijalne sigurnosti), Socijalna politika Evropske unije, i Područja primene socijalnog rada II (naziv je kasnije promenjen u Metode i tehnike socijalnog rada II, a zatim podeljen na Socijalni rad sa migrantima i Socijalni rad sa starijima). Na master studijama je držala nastavu iz predmeta Migraciona politika i Socijalna administracija. Na doktorskim studijama je predavala dva predmeta: *Komparativna analiza socijalnih modela, Socijalna politika i socijalni razvoj*.

Profesorka Vuković je objavila više od stotinu udžbenika, monografija i naučnih članaka od kojih izdvajamo:

- Drenka Vuković, *Sistemi socijalne sigurnosti*, Fakultet političkih nauka, Institut za političke studije, Centar za socijalnu politiku, Beograd,

1998, i drugo dopunjeno izdanje 2002, Službeni glasnik Republike Srbije, Beograd.

- Drenka Vuković, Mira Lakićević, Ana Čekerevac, *Četrdeset godina Saveza društava socijalnih radnika Republike Srbije (1958–1998)*. Savez društava socijalnih radnika Srbije, Beograd, 1998.
- Drenka Vuković, *Socijalna sigurnost i socijalna prava: uporedni pregled sistema*, Savez društava socijalnih radnika Srbije, Beograd, 1999. i drugo dopunjeno izdanje 2005, Fakultet političkih nauka, Beograd.
- Drenka Vuković, Ana Čekerevac (ur.), *Socijalna politika u procesu evropskih integracija*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2006.
- Drenka Vuković, Ana Čekerevac (ur.), *Socijalna politika i socijalne reforme*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2007.
- Drenka Vuković, "Migrations of the labour force from Serbia", *South-East Europe Review*, No. 4, 2005.
- Drenka Vuković, "Readmission and Reintegration in Serbia – The Role of Migration and Diaspora in the Political and Socio-Economic Reform and EU Integration Processes in South East Europe", *Der Donauraum*, No. 3, 2008.
- Drenka Vuković, *Socijalna sigurnost*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2009.
- Drenka Vuković, *Socijalna politika Evropske unije*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2011.

Prof. dr Dragoslav Kočović se kao sportista u mladosti naučio odgovornosti i snazi volje. Bio je jedan od boljih studenata svoje generacije. Imao je sreću da saraduje sa prof. dr Lakićevićem, od koga je preuzimao bogato znanje i veštine. Doktorat na temu: *Teorijsko-idejna osnova socijalne politike SFRJ* odbranio je 1992. godine. U zvanje redovnog profesora izabran je 2011. godine.

Bavio se raznim aspektima socijalne politike i filozofije religije. Bio je angažovan na predmetima: Socijalna politika Srbije, Doktrine socijalne politike, Savremeni socijalni problemi i Socijalne osnove religijskih učenja. Bio je i šef Odeljenja a socijalnu politiku i socijalni rad UB–FPN.

Objavio je brojne analitičke i kritičke tekstove iz pomenutih oblasti, od kojih izdvajamo:

- Dragoslav Kočović, *Socijalno osiguranje*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2005.
- Dragoslav Kočović, *Socijalna politika*, Udruženje stručnih radnika socijalne zaštite Republike Srbije, Beograd, 2007.
- Dragoslav Kočović, *Religijska učenja: socijalne vrednosti religijskih učenja*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2010.
- Dragoslav Kočović, „Politika: fenomen socijalna politika i njena upotreba”, *Godišnjak Fakulteta političkih nauka*, br.14, 2015, str. 349–363.

- Dragoslav Kočović, „Kosovo i Metohija-činilac političke, ekonomske, socijalne i kulturne osnove srpske države”, Zbornik radova: *Kosovo i Metohija kao nacionalno i državno pitanje Republike Srbije*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2018.
- Dragoslav Kočović, *Socijalna politika Republike Srbije*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2019.

Prof. dr Mira Lakićević je diplomirala za 3,5 godine kao jedna od najboljih studenata prve generacije. Magistrirala je, a zatim i doktorirala na temu: *Sociološki aspekti socijalne ugroženosti* na UB-FPN. Bavila se raznim temama iz socijalnog planiranja, razvoja, socijalne politike i socijalnog rada. U zvanje redovnog profesora UB-FPN izabrana je 1999. godine.

Tokom svog rada izvodila je nastavu iz više nastavno – naučnih disciplina. Na osnovnim akademskim studijama to su: Socijalni razvoj i planiranje socijalnog razvoja (od uvođenja Bolonjskog programa ove discipline su podeljene na Socijalni razvoj i Planiranje socijalnog razvoja), Metode i tehnike socijalnog rada 2, (kasnije Područja socijalnog rada 2), Socijalni rad u razvoju ljudskih resursa u preduzeću, Socijalna integracija osoba sa invaliditetom.

Na master studijama predavala je obavezne predmete: Istraživanje u socijalnom radu i socijalnoj politici, Projektno i strateško planiranje. U periodu od 2003–2008. godine učestvovala je u izvođenju nastave na specijalističkim akademskim studijama iz Rehabilitacije i socijalne medicine na Smeru. Na doktorskim studijama učestvovala u izvođenju nastave na predmetu Kvalitativna i kvantitativna socijalna istraživanja.

U dva mandata bila je šef Katedre za socijalni rad i socijalnu politiku. Dugi niz godina je bila šef za postdiplomske master akademske studije i deset godina šef doktorskih studija na UB-FPN.

Prof. dr Lakićević je učestvovala u realizaciji preko 20 naučno-istraživačkih projekata, kao i u radu brojnih naučnih i stručnih konferencija, skupova, savetovanja. Navodimo neke od njih.

- projekat *Položaj građana Beograda u ostvarivanju zdravstvene zaštite*, finansiran od strane Zajednice zdravstvene zaštite Beograda, 1980–1982.
- projekat *Usvojenje u Srbiji*, Institut za socijalnu politiku, finansiran od strane Ministarstvo za rad, zapošljavanje i soc. zaštitu; 1981,
- projekat *Materijalni, zdravstveni i socijalni položaj invalida rada SR Srbije*, Institut za socijalnu politiku, uz finansijsku podršku Saveza invalida rada i Fonda PIO, 1985,
- projekat *Socijalna politika i socijalni rad na pragu XXI veka*, finansiran od strane Saveza društava socijalnih radnika Srbije, 1995–1996,
- petogodišnji makro projekat Centra za društveno-ekonomske studije UB-FPN, gde je rukovodila potprojektom *Osnovni tokovi i problemi socijalnog razvoja SRJ u uslovima prelaska na tržišnu ekonomiju*, 1995–2000,
- projekat *Socijalna politika, porodica i deca u Srbiji na prelazu iz XX u XXI vek*, Centar za socijalnu politiku Instituta za političke studije, 2000.

Prof. dr Mira Lakićević je ostvarila uspešnu saradnju sa Univerzitetom Bosne i Hercegovine – Fakultetom političkih nauka u Sarajevu, gde je od 2012. do 2016. predavala u statusu profesora po pozivu na osnovnim i master akademskim studijama. Takođe, predavala je nastavnu disciplinu *Socijalna politika* na Univerzitetu u Beogradu – Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju od 2012. do 2016. predavala. Na Univerzitetu u Banja Luci, Republika Srpska, bila angažovana 2015. i 2016. u svojstvu konsultanta na koncipiranju nastavnog programa za potrebe akreditacije sva tri nivoa studija na smeru Socijalna politika i socijalni rad.

Bila je i mentor na preko 60 završnih magistarskih, odnosno, master radova, dve doktorske disertacije, i član u više od 10 komisija za izbor u naučna zvanja kako na Fakultetu političkih nauka, tako i na drugim fakultetima Univerziteta u Beogradu i šire. Bila je 12 godina glavni i odgovorni urednik časopisa Republike Srbije *Socijalna politika i socijalni rad* i član Saveta časopisa *Revija socijalnog rada BiH*, Sarajevo.

Objavila je preko pedeset naučnih i stručnih radova među kojima su osam univerzitetskih udžbenika:

- Mira Lakićević-Zelenović, *Socijalna ugroženost*, Institut za socijalnu politiku, Beograd, 1987.
- Drenka Vuković i Mira Lakićević, *Socijalno obezbeđenje*, Centar za socijalni rad, Kraljevo, 1994.
- Mira Lakićević, *Socijalni razvoj i planiranje*, Fakultet političkih nauka, Beograd, Čigoja štampa, Beograd, izdanja 1995 i 2001.
- Mira Lakićević i Ana Gavrilović, *Socijalni razvoj i planiranje*, Fakultet političkih nauka, Beograd, izdanja 2008 i 2012, i izmenjeno i dopunjeno izdanje, Filozofski fakultet, Banja Luka, 2009.
- Mira Lakićević, *Metode i tehnike socijalnog rada*, Fakultet političkih nauka, Beograd, Udruženje stručnih radnika u socijalnoj zaštiti Republike Srbije, Beograd, izdanja 2000 i 2006.
- Mira Lakićević, *Socijalna integracija osoba sa invaliditetom*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2011.
- Mira Lakićević, Brankica Knežević, *Istraživanje u socijalnoj politici i socijalnom radu*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2012.
- Mira Lakićević, *Razvoj i zaštita ljudskih resursa u preduzeću*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2013.
- Mira Lakićević, *Socijalna politika*, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Beograd, 2013.

Od oktobra 2023. godine je u penziji nakon 48 godina radnog staža (13 godina u Institutu za socijalnu politiku i 35 godina na Fakultetu političkih nauka).

Prof. dr Milosav Milosavljević diplomirao je i magistrirao sociologiju na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Doktorsku tezu: *Društveni položaj boraca NOR-a i socijalna politika* odbranio je na Pravnom fakultetu u Beogradu 1976.

godine. Teza je objavljena 1977. Stekao je i diplomu Visokih evropskih studija u Evropskom univerzitetskom centru Nancy, Francuska 1967/68.

Bio je profesor i direktor Više škole za socijalne radnike i naučni savetnik i direktor Instituta za socijalnu politiku.

Prof. Milosavljević je bio član Izvršnog Saveta Skupštine Grada Beograda i potpredsednik Crvenog krsta Beograda. Nosilac je Ordena rada sa zlatnim vencem.

Na Smeru UB–FPN je po pozivu, u okviru magistarskih studija, predavao *Socijalne probleme savremenog društva* 1980/81. U zvanje vanredovnog profesora UB–FPN izabran je 1989, a u zvanje redovnog profesora – 1991. Predavao je na Smeru *Socijalnu patologiju* i *Socijalni rad u zajednici* na osnovnim i na magistarskim studijama.

Bio je inicijator, rukovodilac i realizator mnogih naučnih istraživanja od kojih izdvajamo samo neke: *Socijalna politika u tranziciji*, Centar za proučavanje alternativa i Socijalna misao, Beograd 1998; *Naučno istraživanje o zlostavljanju dece*, 1987, čiji rezultati su objavljeni 1998. u monografiji *Nasilje nad decom; Formiranje i obuka opštinskih međudisciplinarnih timova za prevenciju i zaštitu dece od nasilja*, 2000–2002. Bio je glavni koordinator međunarodnog projekta *Reforme socijalne politike u Srbiji* 2000–2005.

Bio je glavni i odgovorni urednik časopisa *Gledišta* i *Socijalna politika* i član redakcije *Socijalne misli*.

Prof. dr Milosavljević je publikovao preko dve stotine stručnih i naučnih tekstova i prevoda sa francuskog i engleskog i objavljivao na engleskom jeziku. Pored ostalog, preveo je u saradnji sa Katarinom Milenković poznati udžbenik prof. dr Malkolma Pejna (Malcolm Payne) *Savremene teorije socijalnog rada*, u izdanju Filozofskog fakulteta u Banjaluci.

Objavio je dvadeset pet monografija i udžbenika, od kojih su neki i danas se koriste na nekim fakultetima, uključujući UB–FPN. Navodimo samo neke:

- Milosav Milosavljević, *Između neslobode*, Ideje, Beograd, 1975.
- Milosav Milosavljević, *Socijalna zaštita samoupravnom društvu*, Viša škola za socijalne radnike, Beograd, 1981.
- Milosav Milosavljević, *Quelques causes importantes de la pauvrete dans le mond*. Unesco, Paris, 1986.
- Milosav Milosavljević, *Porodica i društvena kriza*, Jugoslovenska konferencija za socijalne delatnosti, Beograd, 1987.
- Milosav Milosavljević, *Socijalna sigurnost u samoupravnom društvu*, Naučna knjiga, Beograd, 1988.
- Milosav Milosavljević, *Socijalni rad na raskršću*, Naučna knjiga, Beograd, 1990.
- Milosav Milosavljević, *Socijalni rad na pragu 21. veka*, Socijalna misao. Beograd, 1988.
- Milosav Milosavljević, *Devijacije i društvo*, Draganić, Beograd, 2003.

- Milosav Milosavljević i Miroslav Brkić, *Socijalni rad u zajednici*, Socijalna misao, izdanje, Republički zavod za socijalnu zaštitu, Beograd, izdanja 2005. i 2010.
- Milosav Milosavljević i Aleksandar Jugović, *Izvan granice društva – Savremeno društvo i marginalizovane grupe*, Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Beograd, 2009.
- Milosav Milosavljević, *Osnove nauke socijalnog rada*, Filozofski fakultet, Banja Luka, 2008.
- Milosav Milosavljević, *Socijalna istraživanja*, Službeni glasnik, Beograd, 2013.
- Milosav Milosavljević i Jagoda Petrović, *Uvod u socijalni rad*, Fakultet političkih nauka, Banja Luka, 2017.
- Milosav Milosavljević, Miroslav Brkić i Dragana Stoeckel, *Društvene devijacije*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2020.

Od ljubavi prema intelektualnom radu i profesorskom pozivu veća je jedino ona prema unucima Marku, Mihajlu, Đorđu i Maksimu.

Prof. dr Ana Čekerevac diplomirala je, magistrirala i doktorirala na Univerzitetu u Beogradu na Fakultetu političkih nauka na smeru Socijalna politika i socijalni rad. Za uspeh na studijama dobila je nagradu Univerziteta u Beogradu. Posle diplomiranja radila je kao samostalni stručni saradnik u Centru za socijalni rad Opštine Voždovac oko četiri godine. Na UB–FPN dolazi 1981. godine kao asistent pripravnik.

Doktorski rad pod nazivom: *Socijalna politika u razvoju društvenih delatnosti u zemljama istočne Evrope*, pod mentorstvom prof. dr Edite Vajs, odbranjen je 1993. godine. Prof. dr Čekerevac je izabrana 2005. godine za redovnog profesora UB–FPN. Iste godine birana je i za gostujućeg profesora Fakulteta političkih nauka Univerziteta Crne Gore.

Prof. dr Čekerevac je bila je šef Odeljenja za socijalnu politiku i socijalni rad u dva mandatna perioda, prodekan za kvalitet, samovrednovanje i naučnoistraživački rad na Fakultetu političkih nauka u Beogradu i prodekan za studije prvog stepena u dva mandata. Obavljala je funkciju rukovodioca doktorskih studija Socijalna politika i socijalni rad UB–FPN, rukovodioca master akademskih studija Socijalna politika UB–FPN i člana Saveta UB–FPN.

Profesorka Čekerevac je na osnovnim akademskim studijama predavala predmete: Savremeni sistemi socijalne politike (kasnije Uporedna i međunarodna socijalna politika), Metode i tehnike socijalnog rada I, Socijalni rad u obrazovanju i zdravstvu, Područja primene socijalnog rada I, Uporedna socijalna politika i Međunarodna socijalna politika. Neke od ovih disciplina su preuzeli i drugi fakulteti u regionu uz korišćenje literature prof. dr Čekerevac.

Na master studijama je predavala predmete: Globalizacija i socijalna politika, Migraciona politika, Socijalne službe i socijalne usluge na UB–FPN, kao i Evropske socijalne politike i migracije i Socijalni izazovi migracija na

Multidisciplinarnim master studijama – Studijama migracija Univerziteta u Beogradu. Na doktorskim studijama UB–FPN je bila predavač na predmetima: *Komparativna analiza socijalnih modela i Migracije i država blagostanja*.

Prof. dr Čekerevac objavila je preko 130 radova u časopisima, zbornicima i monografijama i udžbenika i praktikuma. Izdvajamo posebno udžbenike i praktikume:

- Ana Čekerevac, *Uporedna i međunarodna socijalna politika*, Savez društava socijalnih radnika Republike Srbije, Beograd, 1999. To je prvi univerzitetski udžbenik iz ovog predmeta.
- Ana Čekerevac, *Međunarodna socijalna politika*. Fakultet političkih nauka, Beograd, 2005, i dva dopunjena izdanja 2008. i 2013.
- Ana Čekerevac, *Socijalni rad u zdravstvu*, Praktikum, Univerzitet u Beogradu – Fakultet političkih nauka, Beograd, 2007.
- Ana Čekerevac, *Područja primene socijalnog rada I*, Praktikum, Univerzitet u Beogradu – Fakultet političkih nauka, Beograd, 2020.
- Ana Čekerevac, *Metode i tehnike socijalnog rada*, Podgorica: Univerzitet Crne Gore – Fakultet političkih nauka, 2020.
- Ana Čekerevac, *Socijalne službe i socijalne usluge*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet političkih nauka, Beograd, 2022.
- Ana Čekerevac, *Migraciona politika*, Praktikum, Univerzitet u Beogradu – Fakultet političkih nauka, Beograd, 2022.
- Ana Čekerevac, *Globalizacija i socijalna politika*, Praktikum, Univerzitet u Beogradu – Fakultet političkih nauka, Beograd, 2023.
- Drenka Vuković, Ana Čekerevac, *Education for Social Professions in Serbia*, u: *Ausbildung für soziale Berufe in Europa*. Institut für Sozialarbeit und Sozialpädagogik, Frankfurt am Main, 2004.

Koautor je monografije *Socijalna politika i socijalni rad na pragu 21. veka u funkciji ekonomskog i socijalnog oporavka Jugoslavije*, Savez društava socijalnih radnika Republike Srbije, Beograd, 1997.

Prof. dr Čekerevac učestvovala je u velikom broju projekata od nacionalnog i međunarodnog značaja među kojima treba izdvojiti:

- *Osnovni tokovi i problemi ekonomsko-socijalnog preobražaja SR Jugoslavije u povezanosti sa tendencijama savremenog sveta*, Centar za društveno-ekonomske studije UB–FPN, Ministarstvo nauke Republike Srbije, 1995–2000,
- *Ausbildung Für Soziale Arbeit in Evropa*, Institut für Sozialarbeit und Sozialpädagogik, Frankfurt am Main, 2002–2003,
- *Strategija održivog razvoja Republike Srbije*, Vlada Republike Srbije, 2006–2007,
- *Reforma socijalne politike u okviru ukupnih društvenih i ekonomskih reformi u Srbiji i procesa pridruživanja i pristupanja Srbiji i Crne Gore Evropskoj*

uniji, UB–FPN, Ministarstvo nauke i zaštite životne sredine Republike Srbije; 2006–2010,

- TEMPUS – *Obezbeđenje kvaliteta na univerzitetima u Srbiji*: TEMPUS projekat br. 145677-2008-RS-SMGR. Univerzitet u Beogradu, Beograd, 2011–2013;
- *Politički identitet Srbije u regionalnom i globalnom kontekstu*, UB–FPN, Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije, 2011–2019.

Recenzent je više knjiga, naučnih radova u domaćim i međunarodnim časopisima i programa obuke za stručnjake iz prakse.

Bila je član u preko trideset programskih komiteta naučnih i stručnih skupova i učestvovala u velikom broju naučnih i stručnih skupova sa referatima.

Bila je urednik ili član redakcije velikog broja monografija, časopisa, zbornika i knjiga. Bila je član u velikom broju stručnih ili naučnih asocijacija u kojima se član bira, kao i u stručnim organima i komisijama na fakultetu i univerzitetu u zemlji i inostranstvu, od kojih treba navesti sledeće: član Saveta za unapređenje međugeneracijske saradnje i solidarnosti Vlade Republike Srbije; Disciplinske komisije Univerziteta u Beogradu; član tima za podršku studentima Univerziteta u Beogradu; predsednik Komisije za licenciranje studentskog programa Socijalni rad na Fakultetu Političkih nauka Univerziteta u Banja Luci, Republika Srpska; član Stručnog saveta Komore socijalne zaštite Republike Srbije; član Komisije za izdavačku delatnost Univerziteta u Beogradu – Fakultet političkih nauka; član Veća za studije drugog i trećeg stepena Univerziteta u Beogradu – Fakultet političkih nauka; član komisije za akreditaciju Univerziteta u Beogradu – Fakulteta političkih nauka; član tima Ekonomsko-socijalne radne grupe u izradi *Nacionalne Strategije održivog razvoja Republike Srbije*, Vlada Republike Srbije, UNDP; član Veća naučnih oblasti pravno-ekonomskih nauka Univerziteta u Beogradu; član Upravnog odbora Društva socijalnih radnika Republike Srbije, član Naučnog odbora projekta "Psyhosocial and trauma response in Serbia", član ekspertskeg tima projekta "Facilitation of Development of the LPA in Municipalities in Serbia and Montenegro", član Naučnog odbora Simpozijuma o bolestima zavisnosti sa međunarodnim učešćem (od XX do XXXV), predsednik Koordinacionog odbora za borbu protivu bolesti zavisnosti, sekti i maloletničke delinkvencije SO Voždovac, Beograd, član Saveta Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu, član Komisije za socijalnu, dečju i boračko invalidsku zaštitu Skupštine Grada Beograda

Poslednjih 15 godina bila je mentor u četiri doktorske disertacije na Univerzitetu u Beogradu i Univerzitetu Crne Gore, član u deset komisija za odbranu doktorske disertacije na Univerzitetu u Beogradu i Univerzitetu Crne Gore, mentor za izradu više od četrdeset magistarskih i master radova na Univerzitetu u Beogradu i Univerzitetu Crne Gore, član u više od 50 komisija za magistarske, master i specijalističke radove na Univerzitetu u Beogradu i Univerzitetu Crne Gore.

Učestvovala je u uspostavljanju saradnje UB–FPN sa Fakultetom za socijalni rad u Berlinu (Alice – Solomon – Fachhochschule fur Sozialarbeit an der ASFH Berlin, Deutschland), kao i sa Fakultetom za socijalni rad u Tronthajmu (Institut for sosionomutdanning, Hofskolen Sir – Trondelag, Trondheim, Norway). Zahvaljujući toj saradnji svake godine su naši studenti išli u letnju školu u Berlin, a jedan broj studenata je besplatno nastavljao studije u Tronthajmu.

ZAKLJUČAK

Mnogi profesori i saradnici doprinosili su prvih pola veka razvoju obrazovanja socijalnih radnika na Univerzitetu u Beogradu – Fakultetu političkih nauka. U ovom tekstu pomenuti su jedino pioniri – utemeljivači studija socijalnog rada i njihovi prvi sledbenici. Ove dve, uslovno rečeno, generacije stvorile su plodno tle za unapređenje i kvalitet obrazovanja socijalnih radnika i delatnosti socijalnog rada u svekolikoj praksi. Baština ovih generacija zaslužuje punu zahvalnost i poštovanje bivših i dolazećih generacija studenata. Politika stalnog obnavljanja kadrova na Smeru (Odeljenju) za socijalnu politiku i socijalni rad i Fakultetu u celini je zalag za dalji razvoj i sigurnu budućnost Odeljenja i studija socijalne politike i socijalnog rada.

IZVORI

1. *Prva Jugoslovenska konferencija za socijalni rad*, Jugoslovenki odbor za socijalni rad, Beograd, 1961.
2. *Druga Jugoslovenska konferencija za socijalni rad*, Jugoslovenski odbor za socijalni rad, Beograd, 1965.
3. *Zbornik: 30 godina Instituta za socijalnu politiku*, Institut za socijalnu politiku, Beograd, 1987.
4. *Zbornik: 25 godina Više škole za socijalne radnike*, Viša škola za socijalne radnike, Beograd, 1982.
5. Ivan Vidanović (ur.), *Socijalni rad i socijalna politika: 20 godina univerzitetskog obrazovanja socijalnih radnika*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 1994.
6. Milan Jovanović (ur.), *Fakultet političkih nauka 1968–2018*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2018.
7. *Održivi razvoj i socijalni rad* (2005), Filozofski fakultet Banja Luka (srpska verzija) i Univerzitet u Stokholmu (engleska verzija).
8. Arhiva i sajt Univerziteta u Beogradu – Fakulteta političkih nauka.
9. Sećanja i emocije autora.

Milosav Milosavljević
Retired Full Professor, University of Belgrade
– Faculty of Political Sciences

A CONTRIBUTION TO THE HISTORY OF SOCIAL
WORKER EDUCATION AT THE UNIVERSITY
IN BELGRADE – FACULTY OF POLITICAL
SCIENCE

Abstract

Training volunteers to work with the poor and other vulnerable individuals and families by civic charities and philanthropic organizations represent the seeds of the future social worker education. Institutional and legal education of social workers in Serbia began in 1957 with the establishment of the Higher School for Social Workers. As part of the higher education reform in 1992, the Higher School was abolished.

University education of social workers began in 1974 with the establishment of the Department for Social Policy and Social Work at the University u Belgrade – Faculty of Political Science, (UB-FPN). The first generation of professors in the Department, supported by professors from other departments and faculties, laid individually and collectively the foundations for the system and development of social workers education of at UB-FPN.

The second generation of professors in the Department was a worthy successor of its pioneers. It "opened" the Department to the general and professional public through scientific research, action projects, seminars and publications on social policy and social work. She can be considered "reformist" as it participated in numerous changes in the organization, activities, and curriculum.

The policy of rejuvenating the teaching staff is a guarantee for the further development of social workers education.

Keywords:

social policy, social welfare, social protection, social work, social development, social planing.